PLATON CA FILOSOF PRECREȘTIN

Radu Teodorescu

Pelerinii români – și nu numai – care vizitează mănăstirile din nordul Moldovei pot vedea pe pereții exteriori ai mai multor mănăstiri pictați filosofi antici greci cum sunt: Socrate, Platon sau Aristotel.[1] Evident că acest lucru a stârnit mai multe semne de întrebare și chiar consternare. Cum se face că acești filosofi greci care au fost păgâni să fie pictați alături de mari sfinți creștin ortodocși cum sunt Sfântul Antonie cel Mare, Macarie Egipteanul, Onufrie cel Mare sau Arsenie cel Mare? Este adevărat că acești mari filosofi greci antici au fost păgâni dar ei prin filosofia lor au dus un mod de viață ce L-a prefigurat pe Hristos. Aceasta fiindcă adevărata înțelepciune a filosofilor antici nu a venit de la zei ci de la Hristos care nu se întrupase încă.

Dintre acești mari filosofi antici evident că Platon a fost unul care s-a remarcat poate cel mai bine.[2] Ucenic al lui Socrate, ei bine Platon va ajunge să se desprindă de filosofia orală a lui Socrate și va venii cu un sistem filosofic propriu. De fapt trebuie să știm că mai tot ceea ce știm despre Socrate este din scrierile lui Platon. Platon nu numai că a fost ucenicul lui Socrate dar el a scris mai toate cărțile lui sub formă de dialoguri în care de cele mai multe ori protagonist era Socrate.

Prin urmare filosofia lui Platon era una dialogică fiind eventual primul filosof care a lansat metoda dialogică de a face filosofie. Ceea ce este demn de remarcat este că numele lui Platon din naștere nu a fost de Platon ci de Aristocles. Platon este propriu-zis o poreclă dată lui datorită faptului că avea un piept plat (proeminent). Deci de la piept plat s-a ajuns la Platon.[3]

Se crede că Platon și-a făcut ucenicia în jurul lui Socrate aproximativ 8 ani, el începându-și ucenicia în jurul vârstei de 20 de ani.[4] Platon nu a fost de față la moartea nedreaptă a învățătorului său Socrate fiindcă a fost bolnav. Știm că Socrate a fost condamnat la moarte prin otrăvire cu cucută de tribunalul din Atena în special pentru două motive mincinoase:

1. că a vroia să introducă zei noi în panteonul atenian
2. și pentru că a ajuns să îi corupă pe tinerii atenieni cu învățăturile sale.[5]

După moartea învățătorului său Platon va vizita Egiptul și Italia de sud.

Întors din călătoriile sale la Atena Platon va deschide o școală de filozofie pe care o va numii Academia.[6]

La fel de bine se pare că Platon a fost implicat și în viața politică a Atenei – orașul lui natal – lucru pe care mai apoi la bătrânețe avea să îl regrete.

Am spus la început că Platon apare pe pereții exteriori la mai multe mănăstiri ortodoxe fiindcă el este considerat un filosof precreștin sau mai bine spune un filosof care prin filosofia și aspirațiile sale l-a prefigurat pe Hristos. Cel mai bine acest lucru Platon îl face în cartea sa Republica unde vorbește și face apologia *omului drept*. Cetățeanul model al republicii (organizarea socială a lui Platon) de fapt era un bun creștin în sensul că respecta legile statului, era un om moral și tânjea după bine și adevăr.

De fapt această tânjire după adevăr și bine a lui Platon (grecescul kalokagatia *καλοκαγατια*) avea să devină o trăsătură universală a întregii filosofii antice. Ceea ce este propriu filosofiei lui Platon însă este că el credea într-o *lume a ideilor* care era adevărata lume. Lumea materială este pentru Platon o lume inferioară și era o lume în care sufletele au căzut din lumea ideilor care este un fel de prefigurare a căderii lui Adam și Eva în păcat și a izgonirii lor din rai.

---

[1] Cea mai cunoscută mănăstire în acest sens este Mănăstirea Voroneț. Filosofi antici greci pot să fie văzuți și la Mănăstirea Sucevița sau Moldovița.

[2] Platon a trăit între anii 420 și 340 înainte de Hristos. https://ro.wikipedia.org/wiki/Platon (accesat pe 10.12.2024).

[3] Este de amintit aici că Platon s-a născut în insula grecească Eghina în care ulterior în secolul XX avea să se retragă Sfântul Nectarie al Pentapolei.

[4] Despre Socrate se știe că avea o metodă mai neobișnuită de a își alege ucenici: el îl lua pe cel care aspira să îi devină ucenic și îl ducea la o apă adâncă unde îl scufunda și îl ținea sub apă mai mult timp. Când vedea că cel scufundat dădea semne că se înează îl scotea a suprafață. Atunci se spune că Socrate îl întreba: de ce a avut cel mai mult nevoie cât a stat sub apă? Evident că cel în cauză răspundea că de aer. Atunci Socrate îl răspundea: când o să simți nevoia de înțelepciune la fel de mult ca atunci când sub apă a simțit că ai nevoie de aer, ei bine atunci să vi la mine să facem filozofie. Sunt mai mulți care consideră că această practică a lui Socrate era fictivă dar sunt și multe voci care susțin că de fapt Socrate o practica.

[5] Moartea nedreaptă a învățătorului său Socrate îl va face pe Platon să scrie o carte: *Apologia lui Socrate* în care el îl apără pe Socrate considerându-l martir.

[6] Numele de Academie dat mai multor instituții științifice și statale de fapt a fost preluat de la Platon.

Această cădere a sufletelor din lumea ideală a ideilor în lumea materială grosieră, Platon avea să o surprindă în celebrul său *mit al peşterii.* Mai mulți oameni se nasc într-o peșteră întunecoasă în care tot ceea ce pot vedea sunt umbrele reflectate pe pereții peșterii. Ei bine unul dintre ei reușește să iese din peștera întunecoasă și ajunge să vadă că de fapt întunericul peșterii nu este singura realitate ci că există o lume exterioară în care soarele luminează și există viață. Întors la confrații lui din peșteră el le spune că ei sunt sclavii unei iluzii și că de fapt există lumină și o lume exterioară. Confrații lui născuți și crescuți în peșteră nu îl cred ci consideră că a înnebunit.

Prin urmare pentru Platon lumea ideilor este adevărata lume și noi de fapt în această lume trăim într-o lume simulacru sau o lume a iluziilor. Această teorie a lumii ideilor apare de mai multe ori în scrierile dialogice a lui Platon: Fedon, Banchetul, Republica și Fedros. Ideile pentru Platon sunt absolute, veșnice, universale și imuabile. La fel de bine Platon credea în preexistența sufletelor. Sufletele au fost create de zei mai înainte de trupuri în care sunt aruncați mai mult ca o pedeapsă.

Iată ce spunea părintele Ioniță Apostolache: „în contextul istoric al epocii sale, filosofia lui Platon are prin excelență o valoare originală, „constituind axa definitorie cea mai semnificativă a felului de gândire elen". Prin forma şi conţinutul ideilor sale, marele filosof antic trasează direcţii de gândire şi exprimare, valorificate mai târziu de apologeţii şi Părinții Bisericii. Cele mai importante categorii metafizice ale sale au fost preluate astfel „pentru elaborarea și formularea rațională a marelui mesaj spiritual al credinței creștine"."[7]

Sfinții părinți – în special Sfinți Trei Ierarhi: Vasile, Ioan și Grigorie – au cunoscut filosofia lui Platon și au apreciat-o. De fapt se crede că rugăciunea anamneză de la Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare a fost preluată de la Platon. Știm că în rugăciunea anamneză de la Sfânta Liturghie preotul comemorează într-un anume fel toate etapele care au condus la mântuirea omului. Ei bine trebuie să știm că Platon concepea anamneza ca un fel de „explicare a cunoașterii prin reamintirea ideilor pe care sufletul le-ar fi contemplat într-o existență anterioară."[8]

Ei bine Sfântul Vasile cel Mare va prelua termenul de anamneză a lui Platon și îl va încreștina dându-i un loc de cinste în cadrul rugăciunii euharistice. În această rugăciune preotul pomenește mai toate actele cele mai importante care au făcut posibilă mântuirea prin Domnul Hristos. Este evidentă că anamneza lui Platon nu este identică cu cea a Sfântului Vasile cel Mare care pe lângă faptul că a fost un teolog creștin ortodox se pare că a fost și filosof platonic.

Tot despre filosofia lui Platon părintele Ioniță Apostolache spunea de la Facultatea de Teologie din Craiova: „filosofia platonică oferă creştinismul premisele unei preocupări autentice pentru definirea vieţii noastre lăuntrice şi de aici a legăturii omului cu Dumnezeu. Platon vorbeşte în acest sens despre existenţa şi nemurirea sufletului, ca entitate dincolo de experiment şi demonstraţie. În viziunea sa, sufletul omenesc se defineşte prin: sentiment, raţiune şi voinţă, ca grade de expresie ce definesc predispoziţia omului spre infinit. În concordanţă cu învăţătura Bisericii, Platon socoteşte că sufletul „nu numai a existat înainte de trup, dar va subzista şi după el". Convingerile marelui filosof cu privire la cele mai importante realităţi antropologice (viaţăşi moarte, suflet şi trup) se regăsesc în Dialogurile: „Phaidron" „Phaidon" şi parţial în lucrarea „Republica". Urmând dascălului său, Socrate, Platon ne arată aici că există o ascensiune a omului spre viaţa spirituală, pe care o identifică cu parcursul „sinelui individual la suflet". Această mişcare spre metafizic se aseamănă despătimirii, despre care amintea mai înaintea Socrate."[9]

Mai mulți filosofi contemporani au reușit să sintetizeze filosofia lui Platon prin 3 întrebări fundamentale:

1. De unde venim?
2. Cine suntem?
3. Încotro ne îndreptăm?

De fapt aceste trei întrebări sunt unele care definesc mai toate marile sisteme filosofice ale lumii. În acest sens nu este de mirare că s-a ajuns la concluzia că toată filosofia modernă nu este decât o notă de subsol la filosofia greacă antică. Aceasta fiindcă se pare că marii filosofi greci din antichitate au pătruns cu gândirea lor profundă în mai toate marile problematici umane.

[7] https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).
[8] După Dicționarul explicativ al limbii române.
[9] https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).

Platon a fost un filosof precreștin și acest lucru am voit să îl evidențiem în aceste rânduri dar trebuie să știm că el a fost păgân și în acest sens fost influențat de pitagoreism[10] și orfism.[11] Ceea ce este evident este că în cadrul statului Platon considera că omul trebuie să fie moral. Mai mult, el a lansat portretul regelui-filosof ca unul ideal. Aceasta fiindcă pentru Platon liderul deplin era un filosof. Părintele Ioniță Apostolache spunea în acest sens: „construită în obişnuitul său stil dialogic, Platon încearcă să arate că „viaţa fericită înseamnă să fii o persoană bună şi virtuoasă – deziderate pe care trebuie să le realizezi singur -, în timp ce bogăţia şi statutul social sunt irelevante pentru obţinerea fericirii". Realizarea omului pentru o astfel de perspectivă devine posibilă numai înlăuntrul unei „societăţi ideale". Aici, pe fascinanta sa „Atlantidă", Platon ridică ideea devotamentului faţă de bine la extrem: de la paznici ai adevărului metafizic, cu veleităţi sacerdotale, până la regi-filosofi sau regine-filosoafe, toţi locuitorii cetăţii sunt preocupaţi de înmulţirea virtuţii."[12]

Este evident din afirmația de mai sus că Platon îl concepea pe filosof nu numai ca un lider ideal al Republicii ci la fel de bine și ca un om al virtuții. Virtutea apare în acest sens ca o stăruință în facerea binelui. Iată ce spunea Platon în acest sens: „oricât de frumoase ar fi aceste două lucruri, ştiinţa şi adevărul, nu te vei înşela dacă vei spune că ideea Binelui este distinctă de ele şi mult mai frumoasă; aşa cum, în lumea vizibilului, gândim cu dreptate că lumina şi vederea sunt asemănătoare soarelui, la fel dar, ar fi greşit să credem că ştiinţa şi adevărul sunt ambele asemănătoare Binelui, dar este fals să credem că una sau alta sunt acelaşi lucru cu Binele; natura Binelui trebuie să fie privită ca mult mai valoroasă".[13]

Se poate spune că prin filosofia binelui – mai mult o filosofie apologetică a binelui – Platon și-a câștigat titlul de filosof precreștin. Aceasta fiindcă el a prefigurat binele propovăduit de creștinismul ortodox. Prin urmare pentru Platon statul ideal era: „este statul în care domnește dreptatea, o virtute conform căreia fiecare tip uman se ocupă de ceea ce-i este orânduit prin funcția sufletească dominantă: cei capabili de practicarea virtuții rațiunii (înțelepciunea) elaborează legi, cei capabili de practicarea virtuții părții pasionale (curajul) se ocupă cu apărarea, iar cei înzestrați cu posibilitatea practicării virtuții corespunzătoare părții apetente a sufletului (cumpătarea) sunt responsabili de asigurarea resurselor. Există astfel o ierarhie a unor clase sociale determinate natural: înțelepții, militarii, respectiv agricultorii și meșteșugarii"[14]

Evident că nu vom găsii la Platon profeții sau referiri la Mesia pe care îl așteptau evreii. Totuși se poate vedea că filosofia lui în mai multe planuri era una care era în așteptare la ceva mai bun decât putea oferii lumea păgână. Nu este întâmplător în acest sens că învățătorul lui Platon, Socrate a fost condamnat la moarte pe acuzații fictive. Platon nu a făcut decât să îi urmeze lui Socrate și să îl dezvolte ideile și concepțiile.

Un alt punct precreștin a lui Platon a fost teoria sa a Logosului. știm că Sfântul Ioan Teologul L-a denumit pe Hristos Logosul (Cuvântul, Idea) întrupat a lui Dumnezeu. Iată ce spunea părintele Ioniță Apostolache în acest sens: „Logosul său are dintru început un rol intermediar din punct de vedere ontologic. Pe această raţiune, marele filosof îşi centrează teoria dualã a diferenţelor dintre lumea sensibilă (materială, fizică) şi lumea inteligibile (a ideilor, metafizică). Prin intermediul ideilor, Platon se transpune în lumea inteligibilă, instituind limbajul ca intermediar, care denumește sensibilul potrivit inteligibilului. În acest sistem, locul omului este de mijloc, de mediator al lumii ideilor, dinspre imanent spre transcendent. În „Timaios", Logosul este definit ca al „doilea hypostas, produs prin emanaţie din prea plinul fiinţei Unicului". De aceea, Logosul sau Locul originar, așa cum era privit de vechii greci, își definește o origine atemporală, fiind echivalentul unei divinităţi universale. El, Logosul, poate fi echivalat deopotrivă cu lumea, definind începutul procesului de

[10] Pitagoreismul „a fost o mișcare religioasă și filosofică din Grecia antică inițiată de Pitagora în sec. 6 î. Hr. și atingând în dezvoltarea sa istorică un larg evantai de interese legate de politică, misticism, muzică, matematică și astronomie. Numitorul comun pentru pitagoricieni, de-a lungul secolelor, a rămas adeziunea la numele, credințele și practicile religioase și științifice ale întemeietorului; nemurirea și transmigrarea sufletelor; ascetismul; regulile dietetice și conduita morală prin care sufletul se purifică și intră în comuniune cu cosmosul divin; concepția că toate lucrurile sunt numere, Universul fiind esențialmente matematic și, deci, legarea posibilității cunoașterii naturii de matematică. Deși pitagoricienii s-au scindat destul de devreme în „acusmatici" sau „pitagoriști", preocupați mai mult de latura mistică și rituală, și „matematici", reprezentând latura științifică, în general, combinația dintre religie, matematică și filozofie a rămas o caracteristică esențială și a exercitat o atracție deosebită asupra filozofilor greci." După Dicționarul explicativ al limbii române.

[11] Orfismul a fost un „curent ezoteric din Grecia antică, care preconiza dualismul suflet-corp și credința în metempsihoză (transmigrația sufletelor dintr-un trup în altul după moarte." După Dicționarul explicativ.

[12] https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).

[13] PLATON, Republica, Cartea VI, traducere de Dumitru Vanghelis, Ed. Antet Revolution, 2012, p. 210 apud https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).

[14] https://ro.wikipedia.org/wiki/Platon (accesat pe 11.12.2024).

formare a cosmosului. Tot aici vom regăsi numeroase descrieri despre logoi spermatikoi, acele părți de natură materială, germinativă, subiecți ai puterii formative din care se dezvoltă lucrurile, după rațiunea universală."[15]

Este amintit că deși Platon a fost politeist (deci credea în mai mulți zei) de mai multe ori în scrierile lui se poate vedea o tendință spre monoteism, adică existența unui singur Demiurg cum Îl denumea el: „aşadar, după părerea mea, mai întâi trebuie să facem următoarea distincţie: ce este fiinţa veşnică, ce nu are devenire, şi ce este devenirea veşnică, ce nu are fiinţă. Ceea ce este veşnic identic cu sine poate fi cuprins de gândire printr-un discurs raţional, iar ceea ce devine şi piere, neavând niciodată fiinţă cu adevărat, este obiectul opiniei şi al sensibilităţii iraţionale. În plus, tot ceea ce devine, devine în mod necesar sub acţiunea unei cauze, căci în lipsa unei cauze nu poate avea devenire. Ori de câte ori Demiurgul priveşte neclintit la ceea ce este identic cu sine şi se foloseşte de un asemenea model în realizarea formei şi specificului înfăptuirii sale, el, în felul acesta, desăvârşeşte totul ca ceva frumos. Când însă Demiurgul priveşte la ceea ce se află în devenire şi se foloseşte de acest model supus devenirii, el va săvârşi totul ca ceva departe de a fi frumos".[16]

În ceea ce privește concepția despre viața socială Platon a avut o orientare profund creștină în sensul că a fost adeptul ordinii și disciplinei. Acest lucru se poate spune că într-un anume fel contrasta cu destrăbălarea și haosul care dominau lumea păgână antică. În acest sens Platon recomanda ca marii dregători să facă exercițiul ascetic al renunțării la bunurile materiale și la averi și bani pentru a urmării binele comun al întregii comunități. Aici se poate spune că Platon a fost la fel de idealist ca un creștin fiindcă și creștinismul susține cam același lucru. „Cetatea sau statul ideal conceput în dialogul *Republica* nu este un proiect politic, ci o analogie utilizată de Platon pentru a putea răspunde la întrebarea ce indică tema dialogului: „Ce este dreptatea?". Astfel, teoria facultăților și virtuților sufletului, precum și proiectarea ei asupra ideii de stat, reprezintă un model pentru identificarea formei dreptății ca oikeiopragia. Nici statul ideal, nici sufletul perfect armonizat în acord cu dreptatea, nu există în lumea sensibilă. În domeniul sensibil, al lucrurilor corporale, există numai formele corupte ale Ideilor sau paradigmelor (fie că este vorba de Ideea de Cetate, fie de altele)."[17]

Este cumva demn de remarcat că într-o lume păgână în care haosul, imoralitatea, prostituția, jocurile de gladiatori sau orgiile erau adevărate religii ei bine un filosof precum Platon a venit cu o concepție morală a ordinii și disciplinei în viața socială. Evident că Platon nu știa de Vechiul Testament și de învățăturile lui dar totuși el s-a apropiat de o concepție creștină a vieții.

Pentru Platon filosoful era un om moral ancorat în virtute și în facerea binelui. Acest lucru el l-a demonstrat prin exemplul propriu. Trebuie să știm că nu toți filosofii au fost morali. Ca să exemplificăm putem spune numai de filosoful cinic Diogene din Sinope care nu numai că nu numai că susținea dar și practica masturbația în public.

Filosofia lui Platon este prin urmare o filosofie morală în care binele și virtutea sunt centrale și la fel de bine demne de urmat și slujit. Platon a crezut și el în logos care era un fel de rațiune supremă care venea de dincolo de lume și care cel mai bine se manifesta în caracterul rațional al lumii și al omului.

Este evident că Platon a fost un filosof rațional dar nu a fost în nici un fel un premergător al raționalismului care știm că a ajuns să absolutizeze și chiar să divinizeze rațiunea umană. Logosul lui Platon este cel care avea să fie preluat de Sfântul Ioan Evanghelistul și încreștinat.

În acest sens Platon credea că „filosofia este cea mai mare artă." Aceasta fiindcă este bine să știm că în timp ce religia păgână a anticilor de cele mai multe ori era una decadentă și imorală, ei bine mai mulți filosofi au fost nemulțumiți cu oferta păgânismului.

Prin urmare este bine să nu confundăm lucrurile: filosofia lui Platon nu a fost creștină ci PRECREȘTINĂ. Ea a prefigurat pe Hristos. Se pare că Platon s-a bucur în lumea păgână în care a trăit de mult succes fiindcă spre bătrânețe a ajuns să fie recunoscut de mai toți atenienii ca un locuitor de marcă a orașului.

Spre deosebire de învățătorul său Socrate, Platon nu a fost persecutat și martirizat de contemporanii săi ci din contră a fost cinstit și apreciat. Faptul că Platon a fost familiar cu scrierile proorocului Moise ne-o spune Clement Alexandrinul: „(...) Pitagora și ucenicii lui, împreună cu Platon, mai ales, aceștia, dintre toți filosofii, au citit pe Moise legiuitorul, cum se poate vedea din învățăturile lor. Acești filosofi, potrivit unui simț pătrunzător de divinație, au fost de acord - nu, însă, fără ajutorul lui Dumnezeu - cu cuvintele profetice; în unele din

[15] https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).
[16] PLATON, Timaos, 28a, traducere de Petru Creţia şi Cătălin Partenie, în Opere VII, Ed. Ştiinţifică, Bucureşti, 1993, p. 142 apud https://philarchive.org/archive/IONSPI (accesat pe 11.12.2024).
[17] https://ro.wikipedia.org/wiki/Platon (accesat pe 11. 12.2024).

învățăturile lor au cercetat adevărul în părțile și în aspectele lui și l-au prețuit cu numiri nu lipsite de claritate, pentru că au primit, datorită cercetărilor lor, o oarecare familiaritate cu adevărul. De aceea filosofia elenă se aseamănă cu lumina feștilei opaițului pe care o aprind oamenii, *Furând cu dibăcie lumina de la soare*. Dar, după ce Cuvântul a fost propovăduit, toată acea sfântă lumină și-a dat lumina sa (Ioan 1, 9). Lumina aceea furată - lumina opaițului - este de folos în case noaptea; ziua, însă, luminează cu strălucire *focul* și întreaga noapte este luminată de Soarele atât de mare al luminii spirituale."[18]

Prin urmare diferența dintre filosofia lui Platon și filosofia lui Iisus este la fel ca diferența dintre lumina unui opaiț și lumina soarelui. Totuși în acest studiu ne-a propus să avem o privire pozitivă și una critică cu privire al filosofia lui Platon.

Este adevărat că sunt mai mulți care nu văd mare diferență dintre filosofia lui Iisus și cea a lui Platon. Așa se face că Platon de mai multe ori a ajuns să fie considerat suficient sieși și în acest sens cei care sunt adepți ai filosofiei lui Platon se numesc platoniști. Platonismul și mai apoi neoplatonismul au ajuns să aibă mai mulți adepți fiind unul dintre cele mai populare curente filosofice din toate timpurile.

În acest sens tot Clement Alexandrinul făcea cât se poate de clar diferența dintre un filosof creștin și unul necreștin: „așa este și cu filosoful; se aseamănă cu un măslin sălbatic, că are în el multe fructe, care nu se pot mânca, că este râvnitor pentru cercetare, capabil să înțeleagă repede și-i doritor de grăsimea adevărului; dar dacă primește, prin credință, puterea cea dumnezeiască, este altoit în gnoza cea bună și nobilă, ca și măslinul cel sălbatic; este altoit cu adevărat în învățătura cea bună și plină de milă și duce la maturitate hrana ce i s-a dat; și astfel ajunge măslin bun."[19]

Prin urmare când vorbim de filosofii necreștin ai antichității trebuie să avem mottoul Sfântului Vasile cel Mare care spunea că trebuie să fim asemenea albinelor și să luăm numai ceea polenul cel bun din flori și restul să lăsăm acolo unde am aflat. Platon a învățat multe lucruri bune și folositoare de care ne putem folosii dar la fel de bine trebuie să știm că sunt și multe lucruri neadevărate în filosofia lui.

Aceasta fiindcă trebuie să știm că sunt multe lucruri riscate în filosofia antică greacă la fel ca și în Platon. În acest sens trebuie să știm că în Grecia antică exista o zeiță a înțelepciunii (filosofiei). Este vorba de Atena. Acest lucru ne spune că este foarte clar că mai mulți filosofi greci au ajuns să absolutizeze filosofia lor pe care voiau să o încadreze în religia păgână din care făceau parte.

Platon a fost un filosof păgân cu profunde accente creștine. Acest lucru a ajuns să îi câștige în filosofia creștină titlul de filosof precreștin. În acest sens au fost mai mulți filosofi și psihologi contemporani care au ajuns la concluzia că studiul filosofiei lui Platon poate să fie un fel de balsam sufletesc pentru cei care se confruntă cu diferite maladii sufletești. Poate unul dintre cei mai vocali în acest sens a fost gânditorul Lou Marinoff care a scris o carte în acest sens denumită: Înghite Platon, nu prozac![20]

Cu privire la diferența dintre filosoful creștin și cel necreștin Clement Alexandrinul spunea: „mulți dintre elini și puțini dintre iudei s-au îndeletnicit cu filosofia. Dar numai ucenicii lui Hristos au râvnit adevărata înțelepciune; deoarece numai ei au avut ca învățător înțelepciunea însăși, care le-a arătat cu fapta petrecerea potrivită unei astfel de îndeletniciri. Cei dintâi, asemenea celor ce joacă pe scenă o dramă, s-au împodobit cu o mască străină, luând un nume gol, deoarece erau lipsiți de adevărata filosofie. Ei își arătau filosofia în togă, în barbă și în toiag. Îngrijindu-se de trup, slujeau poftelor ca unor stăpâne, fiind robii stomacului și primind plăcerile de sub pântece ca pe un lucru al firii. (...) Ei nu știau că filosoful trebuie să fie înainte de toate liber și mai ales să ocolească de-a se face rob patimilor, iubitor de argint și stricător de case. (...) Au fost unii dintre ei care nu s-au îngrijit câtuși de puțin de fapte, fălindu-se că se îndeletnicesc cu filozofia speculativă. Astfel, unii umblau cu capul prin nouri, alții explicau lucruri ce nu se pot dovedi, făgăduind că știu mărimea cerului, măsurile soarelui și lucrările stelelor."[21]

---

[18] Clement Alexandrinul, Stromatele, Stromata a V-a, Cap. V, 29.3-29.6, în Părinți și Scriitori Bisericești (1982), vol. 5, pp. 327-328.

[19] Clement Alexandrinul, Stromatele, Stromata a VI-a, Cap. XV - 118.1-118.2, în Părinți și Scriitori Bisericești (1982), vol. 5, p. 451.

[20] Lou Marinoff, *Înghite Platon, nu prozac!* (București, 2019). Prozacul este un medicament antidepresiv.

[21] Nil Ascetul, Cuvânt ascetic foarte trebuincios și folositor, 1-4, în Filocalia (2008), vol. 1, pp. 150-151.